

Музеј рудничко-таковског краја

**ПРОСТОРНО МЕМОРИЈАЛНИ ПРИРОДНИ СПОМЕНИК
„ТАКОВСКИ ГРМ“**

ПРОГРАМ УПРАВЉАЊА ЗА 2022. ГОДИНУ

Јун, 2022.

УВОД

1.1. Статус подручја

Просторно меморијални природни споменик „Таковски грм“ први пут је стављен под заштиту Решењем секретаријата за привреду, друштвени развој и скупштинске послове Скупштине општине Г. Милановац на основу закључка донетог на седници од 6. новембра 1972. године, на основу члана 6, 15, 17. став 2 и члана 24 Закона о заштити природе (Сл. гласник СР Србије, бр. 24/65) члан 4. став 3. Овај простор је заштићен као Просторно меморијални природни споменик „Таковски грм“. На основу члана 55. Закона о културним добрима (Сл. гласник СРС бр. 6/90) члана 256 и 264 Статута општине Горњи Милановац, на предлог Завода за заштиту споменика културе из Краљева, Скупштина општине Г. Милановац, на заједничкој седници свих већа одржаној 6. јула 1990. године, донела је одлуку да овај простор буде заштићен и као културно добро од изузетног значаја - Знаменито место "Таковски грм".

1.2 Полазне основе за израду Програма управљања

Програм управљања за 2022. годину је урађен у сагласности са Планом управљања природног добра (2017-2026), актом о заштити, Решењем којим су издати услови за израду Програма (03 бр. 022-1920/2, 13.06.2022) и на основу утврђеног тренутног стања заштићеног природног добра.

2. ПРИРОДНЕ И СТВОРЕНЕ ВРЕДНОСТИ ЗАШТИЋЕНОГ ПРИРОДНОГ ДОБРА

2.1. Положај

Просторно меморијални природни споменик "Таковски грм" налази се на ободу села Таково и обухвата око 10 ха површине под ливадам, на обали реке Дичине. Комплекс је саобраћајно добро повезан са асфалтним путем са Горњим Милановцем од кога је удаљен 12 км, где територијално и административно припада.

Просторно меморијални природни споменик природе "Таковски грм" обухвата катастарске парцеле бр. 364/7; 459; 364/4; 451; 470/2; 460; 466; 469/2; 364/5; 469/1; 214/2; 215/4; 213 и 215/3 КО Таково. Налази се северозападно од Горњег Милановца у централном делу Србије, на јужном ободу Шумадије. Укупна површина заштићеног подручја износи 10.45,33 ха и већим делом је у друштвеној својини, тачније 6.08,22 ха.

2.2 Опис

Мањи део овог заштићеног подручја налази се под дрвенастим врстама, док је већи део покривен травном вегетацијом. У оквиру поменутог подручја поред дела под ливадским екосистемима секундарног карактера (редовно одржаваних) и поред фудбалског игралишта, налазе се један храст лужњак (*Quercus robur L.*).

Старост храста лужњака се процењује на око 230 година, према предању и протеклом времену од претходне заштите. Основне дендрометријске вредности утврђене премером на терену су:

висина стабла	18,00 m
пречник крошње	18,80 m
обим дебла на 1,30 m	3,85 m
пречник дебла на 1,30 m	1,23 m
висина дебла до прве живе гране	1,50 m

Просторно меморијални природни споменик „Таковски грм“ има амбијенталну и историјску вредност јер обележава сећање на један од најзначајнијих догађаја у нашој историји - Други српски устанак.

У оквиру заштићеног подручја се налази и неколико самониклих младих храстова.

Потребно је нагласити да симбол ових храстова изузетно важан у народу таковског краја, па је био везан и за један од највећих српских ордења – орден Таковског крста.

2.3 Вредност

Просторно меморијални природни споменик „Таковски грм“ има амбијенталну и историјску вредност јер обележава сећање на један од најзначајнијих догађаја у нашој историји - Други српски устанак.

Поред храста лужњака који је наведен у опису у оквиру Просторно меморијалног природног споменика „Таковски грм“ које је заштићено и као културно добро - Знаменито место „Таковски грм“ налази се „наследник“ чувеног Таковског грма из времена Другог српског устанка. Налази се у близини споменика Другом српском устанку који је саграђен 1887. године. Засадио га је кнез Михаило 1865. године. Храст наследник је листао све до почетка деведесетих година XX века. На предлог Завода за заштиту споменика природе Србије носеће гране склоне паду су посечене и храст је до данас остао као „скулптура“ у простору знаменитог места. На свечаности поводом 180 година Другог српског устанка, на месту првог храста, посађен је млади храст који би требало да настави традицију претходних грмова.

У оквиру заштићеног подручја се налази и неколико самониклих младих храстова.

Потребно је нагласити да симбол ових храстова изузетно важан у народу таковског краја, па је био везан и за један од највећих српских ордења – орден Таковског крста.